



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Summa Jurisprudentiae Sacrae Universae, Seu Jus
Canonicum, Secundum quinque Decretalium Gregorii
Papae IX. Titulos explicatum**

Pichler, Vitus

Bibliopolarum Augustanorum, 1723

VD18 VD18 12190187-ddd

De Impedimento Ligaminis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98739)

sed obligatio priorum Sponsalium per superveniens cum alia Matrimonium tollitur, ac solum penitentia injungitur fidem violanti, & nihil aliud, *can. ult. caus. 27. q. 2. c. 22. 31. de Sponsal. imò irritatur, c. 22. cit. ibi: quia primam fidem (Sponsalium priorum) irritam fecit.* Quin in utraque Rubrica *c. 22. & 31. cit.* adhibetur verbum *solvuntur*: ibi: *Sponsalia de futuro, etiam jurata, solvuntur per Sponsalia secunda de presenti.* 2. Promissio servi, qui post factam promissionem manumissus libertatem consecutus est, non tantum suspenditur, sed omnino extinguitur, ita ut, si postea forte iterum fiat servus, promissio & inde orta obligatio non reviviscat, *l. 98. §. 8. cit. & l. 83. §. 5. ff. de V. O.* Ergo nec obligatio priorum Sponsalium, casu quo illa violans iterum evadit liber ab altero vinculo Matrimonii, reviviscit, sed tanquam penitus extincta non amplius urget. 3. Ex duobus vinculis ejusdem rationis magis forte rumpit & solvit omnino minus forte, v. g. Professio actualis in Ordine Religioso laxiori extinguit votum prius editum profitendi & ingrediendi Ordinem strictiorem: sed obligatio Sponsalium de futuro cum una, & obligatio Sponsalium de presenti subsequens cum alia, sunt ejusdem rationis, cum utraque sit obligatio *Justitia*, & posterior sit vinculum fortius quam prior: sicut votum profitendi Religionem & actualis Professio, sunt obligationes ejusdem rationis, nempe *Religionis* utraque, & Professio est vinculum fortius, quam votum simplex: ergo. 4. Si maneret obligatio ad priorem sponsam, huic daretur ansa optandi & captandi mortis posterioris sponsæ de presenti ductæ, imò posteriori vicissim ansa optandi & captandi mortem prioris ex Zelotypia, si ipsi adhuc jus competere ad sponsum soluto Matrimonio: sed hoc admittendum non est: ergo.

Et ad 1. *N. Min.* vel *dist.* obligatio priorum Sponsalium tollitur, vel solvitur, omnino & ex utraque parte. *N. Min.* Suspenditur tantum, vel tollitur aut solvitur respectu prioris sponsæ repudiatæ tantum. *C. Min.* Jura in contrarium allata plus non dicunt, quam quod Sponsalia de presenti non obstantibus primis cum alia de futuro contractis valeant, nec Matrimonium rescindi, nec separari conjuges debeant; quod omnino verum est; at nullatenus dicunt, priora Sponsalia omnino extingui, & solvi ex utraque parte. Illis verbis, *primam fidem irritam fecit*, non indicatur, priora Sponsalia per subsequens Matrimonium cum alia fuisse irritata, & extincta penitus, sed quod prima fides facta sit irrita, h. e. violata; quod iterum verum est, licet maneat suspensa prioris promissionis obligatio; cum talis contra datam fidem Sponsalium executioni posuerit obicem & impedimentum. Vel *dist. Ma.* obligatio in perpetuum sublata, ut loquitur textus in *l. 98. §. cit.* non potest restitui. *C. Ma.* impedita ad tempus *N. Ma.* Ad 2. *N. Conf. & parit.* nam servus per manumissionem libertate

donatus statum suum *totaliter* mutavit, & in consideratione civili alia evasit persona; non verò prior sponsa per hoc, quod repudiata, & alia ipsi hic & nunc præhabita sit: unde mirum non est, quod per illam totalem mutationem penitus extincta sit promissio servi, non verò obligatio erga priorem sponsam. Adde, quod hæc dispositio Juris civilis circa promissum per stipulationem servum sit specialis, & recessum tacere videatur à Jure Naturali, adeoque non extendenda ad alios casus in Jure non expressos. Ad 3. Imprimis negari posset, *reced.* & dici cum Mastro, quod ille, qui vivit strictiorem Ordinem, & postea professus est laxiorem, teneatur adhuc implere prius votum, casu quo solveretur omnino & extingueretur Ordo laxior, quem professus est. Deinde *negatur paritas*; partim quia Professio in hoc rerum ordine indissolubilis est, & ordinariè spes nulla illius dissolvenda, sicut tamen spes est Matrimonii, saltem per mortem conjugis, dissolvendi; partim quia votum Religionis strictioris, & professio laxioris, eidem DEO facta sunt sine alterius præjudicio: Sponsalia verò defutura, & Sponsalia de presenti, facta sunt hominibus diversis, & posteriora cum præjudicio primæ, adeoque ista non præsumitur hoc ipso rata habere posteriora Sponsalia de presenti, & suo jure cedere; rectè tamen Ecclesia, tanquam interpret Divinæ voluntatis, præsumit, quod DEO magis placeat Professio etiam in laxiore Ordine, quia est peremptius vinculum, Deoque hominem magis & perfectius conjungens, quam votum ingrediendi primum strictiorem Ordinem. Quod sunt obligationes ejusdem rationis, nihil facit ad rem. Denique ex voto melius instituitur paritas pro nostra sententia sic: votum ingrediendi Religionem non penitus extinguitur, sed tantum suspenditur in eo, qui post illud conjugem duxit, ita ut ei mortuæ teneatur adhuc ingredi Religionem; ergo nec Sponsalia priora penitus extinguntur, sed tantum suspenduntur. Ad 4. Illud quæcunque periculum, cum præcisè per accidens nascatur, & ex malitia, quæ præsumi non debet, non est causa sufficiens, cur prior sponsa suo jure penitus privetur. Jam ad alteram partem

De Impedimento Ligaminis.

Dico 3. Sponsalia de presenti, seu Matrimonium cum una vel uno validè contractum, de Jure Ecclesiastico est certò impedimentum dirimens Matrimonii, quod vocatur *Ligaminis*, ita ut durante Matrimonii vinculo, & vivente conjuge aliud Matrimonium validè non contrahatur. Adeoque *Polygamia*, dum unus vir simul & semel habet duas vel plures uxores, & *Polyuria*, dum una eademque femina simul & semel habet & sibi jungit Matrimonio duos vel plures viros, locum non habet. Communis omnium

omnium ex c. 2. 3. 4. *fin. h. 1. & c. 31. cit.* Nec interest, an prius Matrimonium sit Ratum duntaxat, vel Consummatum, modò adhuc perseveret, quando contrahitur alterum; cum utrumque inducat impedimentum Ligaminis, juxta illud 1. Cor. 7. *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit.* Ratio est, quia, postquam vir vel mulier jus in corpus jam tradidit uni, sui corporis potestatem non amplius habet, nec illud in alium vel aliam validè transfert.

Quæres, an Polygamia aut Polyviria sit contra Jus Divinum & Naturale, consequenter an impedimentum Ligaminis sit Divino & Naturali Jure introductum? R. 1. Polygamia, seu pluralitas uxorum, non solum Jure positivo humano, Canonico & Civili, ut patet ex *cc. cit. c. fin. h. 1. c. 7. & 8. de divor.* atque ex *l. 1. ff. de his, qui not. infam. l. 2. C. de incest. Nupt.* item ex *Pœnali Ordinari. Caroli V. art. 121.* quibus accedit *Ordin. Criminalis Josephi I. art. 10. §. 25.* ubi in eam statuitur pœna gladii, sed etiam Jure Divino prohibita est, ut habet communis Catholicorum & certa contra Lutherum, qui teste Bellarmino in pluribus locis docuit, eam licitam esse, propterea fulminatus à Tridentino s. 24. *de Sac. Matr. can. 2.* ibi: *si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla Lege Divina esse prohibitum, anathema sit.* Concordat *c. fin. & c. 8. cit.* imò ipsa institutio Matrimonii, à DEO facta in Paradiso, Gen. 2. v. 24. sic præcipiente: *adherebit uxori suæ, & erunt duo in carne una:* ad quem statum primævum à Christo Domino reductum est Matrimonium *Matt. 10.* Accedit significatio Matrimonii Sacramenti indicata *Eph. 5.* utpote quod significat conjunctionem Christi cum Ecclesia, utique unius cum unica. Quin imò etiam Jure Naturali prohibita est saltem aliquo modo, ut habet communis ferè omnium cum S. Th. Bellarm. Sanch. contra Durand. Abul. Gutierrez. Gonz. &c. licet diversò modò id doceant; nam absolutè contra Jus Naturale esse affirmant Capreol. Henriq. Menoch. König. P. Schmier p. 3. c. 2. n. 206. cum Clericato asserens, id ab omnibus Theologis & Canonistis affirmari. At cum Sanch. Laym. Palao, Perez, Wiestner & aliis docet P. Schmalzgrueber n. 20. h. 1. pluralitatem uxorum repugnare quidem Juri Naturæ, at non ex Matrimonii natura, sed ex ipsius institutione, seu quatenus defecto à DEO & Christo institutum est. Hæc sententia mihi ex eo displicet, quòd juxta hunc loquendi modum non tam Jure Naturali, quàm Divino, polygamia videatur prohibita; cum prohibitio ejus referatur in solam institutionem Matrimonii, adeoque in solum Jus Divinum. Unde præplacet sententia P. Kugler à n. 1833. citantis Bellarminum, Sanch. Illung &c. juxta quem Jure quidem Naturali, at non absolutò, uti odium DEI, blasphemia &c. quæ nunquam, etiam ex dispensatione DEI, possunt fieri licita, sed tantum

conditionatò, nisi nempe DEUS, in cujus plenissima potestate ac dominio sunt corpora humana, & eorum jura, etiam ad actus conjugales, dispense, polygamia est vetita, uti furtum, occisio innocentis &c. Nec reliquos Auctores huic explicationi adversari existimo, si ritè eam apprehenderint. Quòd absolutè, & pro omnibus circumstantiis & conditionibus, non sit illicita Jure Naturali, patet inde, quòd sanctissimis Patriarchis Antiquæ Legis, Abraham, qui Saram, Agar, & Ceturam, Jacobo, qui Liam, Rachelem, Balam, & Zelpham, Davidi, qui octodecim uxores habuit, ac aliis plures conjuges DEUS permiserit ex dispensatione, quam eis revelavit, præsertim post Diluvium, ut citius propagaretur genus humanum: quod exemplum non tantum alii de populo Electo, sed etiam ex Gentilibus, extensà ad se Divinà dispensatione, secuti sunt, & quidem tunc licite teste S. Augustino, qui relatus in *can. 7. caus. 32. q. 4.* ait: *quod, quando mos erat, crimen non erat, scilicet propter permissionem DEI, tunc ipsis ex usu populi Israëliti cognitam.* Quod tamen hodie nec in Gentilibus & Turcis videtur procedere amplius, cum ad tempora Ecclesiæ Christianæ illam dispensationem se non extendere declaraverit Christus, & Ecclesiæ doctrina, c. 8. cit. Quòd verò in aliquo sensu (nempe conditionate saltem) sit Jure Naturali prohibita, suadet 1. auctoritas DD. communiter prohibitionem in Jus Naturale referentium, 2. Natura Matrimonii, cujus fini saltem secundario, qui est pacifica cohabitatio, repugnat pluralitas uxorum, quæ non faciliè inter se, & cum ipso marito forent concordēs propter Zelotypiam, propter fecunditatem unius, & aliarum sterilitatem &c. Imò aliquantulum etiam repugnat primario fini, qui est generatio, & educatio prolis; rarius enim fecundi sunt viri, in nimis multas divisi, uti patet in Salomone, quem ex 700. uxoribus, & 300. concubinis (quæ fuerunt uxores minùs solenniter ductæ) non nisi unum filium & duas filias procreasse perhibet Suidas: proles verò, si fortè procrearentur plures, adniventibus invidis & pro suo partu tantum sollicitis matribus, aliquæ minùs, quàm fieri deberet, amarentur, curarentur, & à successione in bonis temporalibus excluderentur à patre: ita Bethsabea Salomonem à patre Davide præferri Adoniæ filio ex Haggith genito curavit, 3. Reg. 1. 3. Natura Justitiæ commutativæ, quæ per se non patitur, ut jus in corpus uni jam traditum denuo tradatur secundæ, tertię, quartæ &c. sicut res vendita uni, & tradita, alteri denuo tradi sine injuria prioris nequit. Adde, quòd quilibet uxor jus in corpus tradere non possit alteri viro: ergo, ut servetur æqualitas inter traditum & acceptum, quam exigit Justitia commutativa, nec viro licebit jus in corpus suum ad actus conjugales dare alteri vel aliis. 4. Etiam Gentiles, qui aliud Jus, quàm Naturale, non agnoscebant, prudentiæ & honestatis

tis laude florentes prohibuerunt semper polygamiam, uti Romani, Athenienses &c. saltem extra tempora, quibus oppositum viderunt observari à populo Electo DEI. Hæ rationes saltem pro casu, quo jus actuale, & non merè radicale, de quo dictum est supra sit. l. n. 79. 80. traditur in corpus, satis probare videntur, quòd pluralitas uxorum saltem aliquo modo repugnet Juri Naturali.

10 *R. 2. Polyviria*, seu pluralitas maritorum in unica femina, æquè est contra Jura humana, & Divinum, atque magis contra Jus Naturale, quàm pluralitas uxorum, uti habet communis fortè omnium ex ea ratione, quia non modò præjudicatur tranquillæ cohabitationi & paci conjugum, sed etiam fini primario, scilicet generationi & educationi prolis; generationi quidem, quia femina plures admittens viros raro vel nunquam parit, uti patet in meretricibus; educationi autem, quia non constaret, quis verus esset pater prolis, & ideo negligetur à quolibet. Accedit, quòd DEus in polyviria nunquam dispensasse legatur; ergo magis, quàm polygamia, adversatur Juri Naturali & substantiæ Matrimonii. Nihilominus tamen censeo cum Sanch. l. 7. d. 80. n. 15. Laym. Conink & aliis contra Bellarm. DEum per absolutam potentiam etiam in illa dispensare posse; quia etiam plurium virorum uxor absolute prolem gignere posset; imò ordinariè, si cum pluribus viris ita contraheret, ut unus hoc, alius altero, tertius vir tertio anno habeat Matrimonii usum. Educationi prolis DEus alio modo providere posset, imò in secunda hypothefi proles non foret incerti patris, & sic cessaret impedimentum educationis.

11 Oppones 1. Apud Gentes plures non omnino barbaras viget usus polygamie, etiam Legibus approbatus, uti apud Thraces, Mauros, Turcas &c. imò etiam polyvirie: sic apud Persas & Medos licebat uxoris tot sibi viros jungere, quot volebant: apud Britannos decem vel plures viros poterant ducere: apud Sabæos omnibus viris ejusdem familie deserviebat quoad usum conjugalem unica uxor: Regina Cingæ 40. viros sibi copulavit &c. prout refert Clericatus: ergo nec Polyviria nec polygamia repugnat Juri & lumini Naturali. 2. Experiencia constat, quòd generatio multiplicis prolis ex polygamia sit secuta: sic David plures sustulit liberos ex pluribus uxoris l. Paralip. 3. Sic Roboam ex 18. uxoris genuit 28. filios & 60. filias. 2. Paral. 11. ergo non adversatur generationi prolis, adeoque nec Juri Naturali. 3. Admisimus alibi, quòd valeat Matrimonium sub conditione vel modo, ut nunquam petatur vel reddatur debitum conjugale: ergo, si contrahatur cum pluribus sub dicta conditione, non apparet, unde polygamia vel polyviria sit contra Jus Naturale. 4. Rationes nostræ, fundatæ in perturbatione pacis domesticæ, mala educatione prolis, impedimen-

to generationis &c. solum probant, polygamiam vel polyviriam esse illicitam Jure naturali, non verò esse invalidam: ergo impedimentum Ligaminis non est Juri Naturali, 5. Etiam Pontifex dispensare valet ad simul habendas duas uxores: ergo non est contra Jus Naturale, etiam conditionatum duntaxat. Ant. prob. tum ex can. 18. caus. 32. q. 7. ubi Gregor. III. alicui dedit facultatem ducendi uxorem secundam vivente prima, cum hæc non posset reddere debitum: tum ex c. 3. h. 1. ubi quidem Alexander III. declaravit, Matrimonium cum secunda initum vivente prima esse nullum, addidit tamen, *quoniam aliter à quibusdam Predecessoribus nostris fit ali quando judicatum*: ergo in potestate Pontificum est dispensare ad plures simul uxores habendas.

R. ad 1. N. Conf. Quia apud plures Gentes, alias non barbaras, sed humanitatis & sapientiæ laude florentes, alia quoque, ceterò Jure Naturæ prohibita, uti est Idololatria, fornicatio, rapinæ, &c. fuerunt ultinæ tolerata, vel etiam Legibus ipsarum conformia: imò apud Christianos sæpe concultatur Jus Naturale: ergo ex factis nefandis non est formanda regula Juri Naturali. Ad 2. Ex casibus minùs frequentibus regula non debet desumi, præsertim si viri non admodum multas, sed duas tantum vel tres sibi uxores copularint. Insuper licet ceter ratio prohibitiva, aliæ tamen non hoc ipso cessant. Ad 3. Fortè pro hoc casu non repugnaret Juri Naturali pluralitas uxorum, vel maritorum: repugnat tamen, si Matrimonium contrahatur modò ordinariò sine dicta conditione. Deinde etiam in hoc casu videtur propter jus, saltem radicale, jam quæsitum primo conjugii, Justitiæ commutativæ repugnare. Ad 4. Quando actus Jure Naturali prohibitus continet perpetuam turpitudinem, uti polygamia & polyviria, nempe pacis perturbationem, injustitiam, malam prolis educationem &c. & quidem per se ordinariè, ac non tantum per accedens & raro, actus quoque est nullus Jure Naturali, & non tantum illicitus; cum ad illicitum dari nequeat obligatio. Accedit sensus DD. communis, hujusmodi pluralitatem non pro illicita tantum, sed etiam pro invalida habentium. Ad 5. N. Ant. Ad probat. aliis quibus quidem respondere placet, illos Pontifices, tanquam Doctores privatos errasse errore facti, cum nunquam pro lege universalis id statuerint, sed tantum in factis particularibus ita judicarent, *inserunt* &c. Melius tamen alii cum Barbos. &c. dicunt, in priori casu, feminam illam non quomodocunque ægram fuisse, sed æctam, adeoque laborasse impedimentò impotentie antecedente, propter quam Matrimonium cum ea initum fuit irritum, consequenter Gregor. III. rectè dedit viro facultatem ducendi aliam. Nec obstat, quòd simul monuerit: *non subsidii opem subtrahat ab illa*; quia hoc vel per modum consilii addidit, vel solum

solum voluit ei dotem restitui, cum mulier illa caruerit culpa; non vero ægram illam adhuc sustentari debere tanquam veram uxorem, uti ibi notat Glossa. Vel dic cum eodem Barbosa, Matrimonium cum ægra illa fuisse duntaxat Ratum, atque in eo propter ægritudinem à Pontifice fuisse dispensatum. In posteriori casu idem dici potest cum Wagnereck, quod Prædecessores Pontifices aliter iudicarent dispensando in primo Matrimonio solum Rato, & sic illud dissolvendo pronuntiarent pro secundo consummato. Vel aliter iudicarent Prædecessores per Judicalem litis privatæ decisionem, non autem statuendo legem universalem: in privata autem sententia Judiciali error in Pontificem cadere potest, v. g. si in aliqua causa litigiosa particulari ferret sententiam contra jus Partis.

TITULUS V.

De Conditionibus Appositis in Desponsatione, vel in aliis Contractibus.

SUMMARIUM.

1. Quid sit Condicio, Modus, Causa, Demonstratio.
2. Quotuplex sit Condicio.
3. 4. Matrimonium sub conditione honesta de futuro contingente valet, licet primum compleatur ea eveniente absque novo consensu, & ignaro Parocho ac testibus.
6. Quid tenendum de Matrimonio sub hac conditione, si te virginem invenero, contracto.
7. Matrimonium sub conditione de futuro necessaria, intrinseca, vel generali, valet statim ut absolutum.
8. 9. Item initium sub conditione impossibili quacunque.
10. Aut initium sub conditione turpi de futuro contingenti non contraria substantia Matrimonii.
11. Non tamen Sponsalia de futuro sub dicta conditione impossibili aut turpi.
12. Matrimonium sub conditione turpi aut impossibili de futuro contraria substantia Matrimonii valet statim, & condicio habetur pro non adjecta.
13. An condicio, per quam excluditur Matrimonium adjecta actu ultima voluntatis aut inter vivos sit turpis, vel vitiet actum.
14. Aut per quam excluditur Status Religiosus vel Clericalis.
15. Quid Juris, si Matrimonium contrahatur sub Modo.
16. 17. Aut sub causa: vel cum Demonstratione.

Sciendum 1. contingere posse, ut desponsatio, tam de præsentis, quam de futuro, cum una vel altera sponsa fiat non pure & absolute, sed sub conditione, modo, causa, demonstratione; atque ideo de his quoque agendum, Lib. II. R. P. Viti Richter.

Condicio autem in genere, huic tamen loco & Rubricæ præsentis congruè, definitur esse qualitas actui vel contractui adjecta, in dubium eventum futurum suspendens obligationem illius, aut resolvens. Barb. in Rubr. h. t. n. 2. Sanchez & alii quoad rem ipsam. Unde propriè dicta condicio de præsentis vel de præterito, non est. l. 10. ff. de condit. Insti. l. 100. ff. de V. O. sed tantum de futuro, & quidem contingenti, non necessario, vel impossibili. §. 6. Insti. l. 7. s. ff. de V. O. quia condicio (nisi sit resolutive) est talis qualitas, quæ suspendit actum vel contractum vel quacunque dispositionem in futurum, si aliquid factum vel non factum fuerit, à quo pendere suum actum vel dispositionem vult disponens, ita ut, si non evenierit, seu condicio illa impleta, sive purificata, non fuerit, nolit se obligatum. Ex primi solet ordinariè per particulam si, v. g. si pater tuus consenserit: si navis ex India advenerit &c. Nonnunquam etiam per particulas cum, quando, ubi, dum, dummodo, donec, quamdiu &c. Differt à Modo; nam modus est onus, gravamen, vel moderamen, actui vel dispositioni adjectum, atque efferri solet per particulam ut, v. g. lego tibi mille, ut Jurisprudentiæ studeas; duco te, ut mecum exerceas mercimonia &c. nec suspendit actum, donec modus eveniat, sicut condicio suspendit. A causa; quia hæc est id, ob quod tanquam præsens, vel præteritum, aliquid fit, explicaturque per particulam quia, v. g. duco te, quia nobilis es, virgo es &c. neque hæc suspendit actum, sicut condicio, sed is statim valet, & perfectus est, si illa causa subsistat; vitiat autem, si fuerit causa finalis, cui alligatus est consensus, eaque non subsistat. A Demonstratione; quia hæc est appositio signi exprimens qualitatem demonstrativam rei, & denotatur per voces relativas qui, quæ, quod &c. v. g. duco te, quæ de tali stemmate es: lego tibi equum, quem emi à Cajo &c. Rursus non suspendit actum, uti condicio, nec eum regulariter vitiat, licet demonstratio sit falsa; nisi haberet rationem conditionis, cui alligatur consensus; quia per se inducit tantum errorem accidentalem. per l. 17. 33. ff. de condit. & demonstr.

Sc. 2. Conditionem dividi 1. in conditionem de præsentis, v. g. duco te, si virgo es: si navis stat in portu: in conditionem de præterito, v. g. duco te, si pater tuus consensum dedit: si navis jam ex India advenerit: & in conditionem de futuro. 2. Hanc ultimam verò in possibilem & impossibilem: illa est, quæ evenire potest, aut certo eveniet: hæc, cujus eventus repugnat vel ex natura rei, ut: si hircocervum occideris: vel saltem defacto, ut: si cælum digito tetigeris; si montem aureum mihi in dotem attuleris. Ad Impossibilem refertur etiam turpis condicio; quod enim non licet, censetur non posse. l. 15. de condit. Insti. adeoque est impossibile de Jure. In ordine ad Matrimonium alia condicio turpis est contra substantiam Matrimonii, nempe vel contra generationem aut educationem.